

Utredning av e-legitimation som inloggningsmetod till Legimus

2025-05-28

Pontus Jeppsson, strateg
MTM-H 2025/91

MTM har under våren 2025 utrett förutsättningarna för att införa e-legitimation som inloggning för användare av Legimus. Utredningen har genomförts inom ramen för regeringsuppdraget *Uppdrag till Myndigheten för tillgängliga medier om högskolestuderandes tillgång till anpassad kurslitteratur* (MTM-H 2025/91). Utredningen har avgränsats till vuxna läsare.

Utredningen har beaktat två olika förhållningssätt till en implementation av e-legitimation: att göra e-legitimation till en obligatorisk inloggningsmetod, respektive att göra det valbart att välja mellan e-legitimation och inloggning med användarnamn och lösenord.

I första hand har utredningen fokuserat på Legimusanvändare som studerar på universitet eller högskola, och i andra hand övriga vuxna Legimusanvändare.

Det primära syftet med ett införande av e-legitimation är att minska risken för att Legimus missbrukas genom att ett konto delas med personer som inte har rätt att använda tjänsten, alternativt att någon kommer över en Legimusanvändares inloggningsuppgifter.

Ett sekundärt syfte är att underlätta för de användare som föredrar att använda e-legitimation, som tycker att det är enklare än att hålla reda på ett lösenord.

För att uppnå det primära syftet, höjd säkerhet, behöver e-legitimation vara en obligatorisk inloggningsmetod. För att uppnå det sekundära syftet bör e-legitimation däremot vara valbart, då det är högst individuellt vilken metod som föredras. Det finns alltså en inbyggd målkonflikt mellan dessa två syften.

Utredningen har fokuserat på de två mest använda e-legitimationerna på marknaden idag: Mobilt BankID, som är det dominerande alternativet med enligt egen utsago 8,6 miljoner användare 2024¹, samt Freja eID.

Polismyndigheten har i uppdrag av regeringen att utveckla en statlig e-legitimation. Denna ska vara redo att börja utfärdas i november 2026.²

¹ BankID: <https://www.bankid.com/om-oss/statistik>

² Regeringskansliet: <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/04/uppdrag-att-utfarda-en-statlig-e-legitimation-pa-hogsta-tillitsniva/>

Som utgångspunkt har MTM tittat på förutsättningarna för att kunna stödja alla dessa tre olika e-legitimationer.

MTM har utrett e-legitimation som inloggningsmetod till Legimus ur ett användarperspektiv och ur ett tekniskt perspektiv.

Arbetsgruppen som genomfört utredningen har bestått av Emelie Wenander, handläggare kontaktcenter; Emma Kindblom, enhetschef Användarstöd; Jimmy Freiding, tillgänglighetsexpert; Karl Adam Tiderman, enhetschef Utvecklings- och förvaltningsstöd; Mats Karlsson, IT-arkitekt; Peder Wollinger, produktägare Legimus; Per Wendel, systemutvecklare samt Pontus Jeppsson, strateg.

E-legitimation ur ett användarperspektiv

E-legitimation är en väl etablerad metod för inloggning, även hos personer med funktionsnedsättning. Det kan dock konstateras att det finns utmaningar med e-legitimation hos en del grupper.

Undersökningen *Svenskarna med funktionsnedsättning och internet*³, som genomförs regelbundet av Begripsam i samarbete med bland annat Post- och telestyrelsen, visar att personer med funktionsnedsättning använder sig av e-legitimation i lägre utsträckning än befolkningen i genomsnitt. I den senaste rapporten från 2023 är det 87 procent av personer med funktionsnedsättning som använder Mobilt BankID, jämfört med 94 procent av befolkningen i stort. Bryter man ner siffrorna utifrån typ av funktionsnedsättning framgår att vissa specifika grupper har större svårigheter än andra, exempelvis blinda (79 procent), dövblinda (82 procent) eller personer med intellektuell funktionsnedsättning (61 procent).

Denna bild bekräftas av intervjuer som MTM genomfört med Synskadades riksförbund, Unga med synnedsättning och Förbundet Sveriges dövblinda. Organisationerna beskriver att det bland deras medlemmar finns personer som har stora svårigheter att använda e-legitimation. Det beror dels på praktiska svårigheter vid moment som kräver att användaren läser av en QR-kod med mobilens kamera, och dels på att det kan innebära en mycket hög tröskel för personer med synnedsättning att lära sig hantera tekniken. Organisationerna menar dock att när det gäller specifikt studenter, som i allmänhet är unga och mer teknikvana, bör det inte vara några problem att hantera e-legitimation. Svårigheterna finns i större utsträckning hos andra personer, exempelvis äldre med synnedsättning och personer som lever i så kallat digitalt utanförskap.

När vi tittar på vuxna Legimus-användare i allmänhet, alltså inte specifikt studenter, finns det fler grupper som skulle ha stora svårigheter att hantera e-legitimation. Det rör sig om bland annat personer med intellektuell funktionsnedsättning samt äldre personer med demens, synnedsättning, dövblindhet, motoriska svårigheter eller andra funktionsnedsättningar. Hos dessa grupper vore ett krav på att använda e-legitimation högst olämpligt, och riskerar att helt stänga ute dem från tjänsten.

MTM har under utredningsarbetet även gjort vissa tester i egen regi, även om tidsramarna inte medgett någon omfattande systematisk användartestning. Dessa tester bekräftar bilden att det finns svårigheter med e-legitimation för

³ Begripsam: <https://www.begripsam.se/forskning/internet/2023-rapporter-och-resultat>

personer med synnedsättning – men för en teknikvan användare är dessa svårigheter överkomliga.

Det ska nämnas att många användare sannolikt skulle föredra att använda e-legitimation som inloggningsmetod framför användarnamn och lösenord. Detta framgår både av rapporten *Svenskarna med funktionsnedsättning och internet* och av MTM:s intervjuer med brukarorganisationerna.

Det finns en liten grupp utländska studenter som använder Legimus. Vid tiden för denna utredning rör det sig om 60 individer. Utländska studenter är inte registrerade i MTM:s användarregister med personnummer vilket försvårar användning av svensk e-legitimation, och möjligheterna att skaffa svensk e-legitimation beror på faktorer som vilket land de kommer ifrån, om de har svenskt bankkonto och så vidare. Utländska studenter ges alltid tidsbegränsade Legimuskonton. Utländska studenter bör även fortsättningsvis kunna logga in i Legimus med användarnamn och lösenord.

E-legitimation ur ett tekniskt perspektiv

De delar av Legimus som möter läsaren består i huvudsak av fyra olika komponenter: Legimus webbplats, webbspelaren, mobilappen för Android samt mobilappen för IOS. Dessa fyra delar är byggda på olika tekniska plattformar och har olika förutsättningar för ett införande av e-legitimation.

Legimus webbplats (Legimus.se) är byggd på en modern teknisk plattform. Här är det fullt möjligt att implementera e-legitimation som inloggningsmetod.

Webbspelaren är den del av webbplatsen som öppnas när en användare vill strömma en bok direkt i webbläsaren. Webbspelaren i sin nuvarande form kräver att användaren loggar in en gång till med samma inloggningsuppgifter, även om användaren redan har loggat in på Legimus.se. Webbspelaren bygger på en äldre teknisk plattform, i stort behov av modernisering. Det finns inte möjlighet i nuvarande webbspelaren att implementera stöd för e-legitimation. Detta tas med i kravställningen för en uppdaterad webbspelare. Någon exakt tidplan för nya webbspelaren finns ännu inte, men den beräknas finnas på plats allra senast våren 2028.

Apparna för Android och IOS är även dessa baserade på äldre teknik och i stort behov av att uppgraderas till en modernare lösning. Detta är inplanerat att ske under 2026. I sin nuvarande form är det inte möjligt att implementera stöd för e-legitimation, men det tas med i kravställningen för de nya apparna som beräknas vara färdigställda senast i början av 2027.

Kostnadsberäkning

MTM uppskattar arbetet att utveckla stöd för e-legitimation som inloggningsmetod till Legimus till cirka 1280 arbetstimmar, vilket motsvarar en kostnad på cirka 870 000 kronor. Därtill behöver en tredjepartstjänst upphandlas, samt ett anslutningsavtal tecknas för Myndigheten för digital förvaltning så kallade auktorisationssystem för elektronisk signering⁴. MTM beräknar kostnaden för externa tjänster relaterat till e-legitimation cirka 200 000

⁴ Med start 2026 ska myndigheter inte upphandla tjänster direkt från utfärdare av e-legitimation, utan i stället nyttja Digg's auktorisationssystem: <https://www.digg.se/digitala-tjanster/e-legitimering/erbjud-inloggning-med-svenska-e-legitimationer>

kronor per år. Ungefär halva beloppet är volymberoende och kan alltså bli högre eller lägre beroende på antal inloggningar, och andra halvan är oberoende av volym.

Kostnadsberäkningen inkluderar inte arbetet med att utveckla nya versioner av webbspelare och mobilappar, då detta ändå är planerat att ske.

Vidare tillkommer kostnader för stöd och kommunikation till läsare och förmedlare i samband med införandet.

Slutsatser

E-legitimation är en effektiv teknik för att försvåra för individer att dela sitt konto med obehöriga.

MTM bedömer att för studenter på högskola eller universitet som använder Legimus är det fullt möjligt att ställa krav på att använda e-legitimation för att logga in i tjänsten. Gruppen använder e-legitimation i hög utsträckning redan idag. De svårigheter som finns hos personer med synnedsättning bedöms, i studentgruppen, vara hanterbara.

Undantag bör beviljas för utländska studenter. MTM ser i nuläget inte något behov av att bevilja undantag för andra studenter, men detta bör utvärderas noga under tiden efter införandet och eventuellt omprövas om det skulle visa sig att det finns användare som på grund av sin funktionsnedsättning har mycket stora svårigheter att hantera e-legitimation.

För den breda gruppen Legimusanvändare som inte studerar anser MTM att ett krav på e-legitimation vore olämpligt, då ett stort antal personer skulle riskera att helst stängas ute från tjänsten. Däremot skulle det gynna många i den här gruppen att ha e-legitimation som valmöjlighet.

MTM har inte utrett e-legitimation för minderåriga användare.

MTM planerar att införa e-legitimation steg för steg i de olika tjänsterna i takt med att det är möjligt. Exakt tidplan för införande behöver samordnas med övrigt utvecklingsarbete som pågår på myndigheten. Tidplan för införande kommer redogöras för i myndighetens återrapporering av regeringsuppdraget gällande högskolestudenters tillgång till kurslitteratur i Legimus.